

Sygn. akt VU 1191/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 listopada 2016 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący Sędzia SO Dorota Krawczyk

Protokolant stażysta Iwona Jasińska

po rozpoznaniu w dniu 24 października 2016 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku Z. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o wysokość świadczenia

na skutek odwołania Z. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 12 czerwca 2015 r. sygn. (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje odwołującemu Z. G. prawo do wyliczenia wysokości emerytury górniczej za następujące okresy: od 3 września 1990 roku do 28 lutego 1995 roku w wymiarze półtorakrotnym przy zastosowaniu przelicznika 1,8;

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na rzecz T. K. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt V U 1191/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 czerwca 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przyznał wnioskodawcy Z. G. prawo do emerytury górniczej, nie uwzględniając jednakże, okresu od 3 września 1990 do 28 lutego 1995 roku, jako okresu pracy górniczej w wymiarze 1,5-krotnym. Uzasadniając decyzję Organ wskazał, że stanowisko górnik eksploatacji taśmociągów, nie figuruje w załączniku nr 3 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 roku w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty.

Powyższą decyzję zaskarżył w 28 lipca 2015 roku Z. G.. W odwołaniu zawodowy pełnomocnik reprezentujący skarżącego wskazał, że ubezpieczony w okresie od dnia 3 września 1990 roku do 28 lutego 1995 roku faktycznie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy bezpośrednio w przodku pracę górniczą odpowiadającą swym charakterem zatrudnieniu na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej, a zatem okres ten powinien być zaliczony do pracy górniczej w wymiarze półtorakrotnym.

ZUS wnosił o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Z. G. urodzony w dniu (...) wystąpił z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury górniczej. Wnioskodawca nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

(dowód: wniosek o emeryturę k. 2-5 w aktach ZUS)

Decyzją z dnia 12 czerwca 2015 roku organ rentowy przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury górniczej od osiągnięcia wieku emerytalnego tj. od 27 marca 2015 roku. Wysokość emerytury obliczono na podstawie okresu pracy górniczej w wysokości 218 miesięcy według współczynnika 1,8, a 102 miesiące według współczynnika 1,2.

(dowód: decyzja z dnia 18 czerwca 2015 roku, k. 38 w aktach ZUS)

Od dnia 1 lipca 1985 roku do chwili obecnej wnioskodawca jest zatrudniony w (...) w R., obecnie (...) S.A. Oddział (...) z siedzibą w R..

(dowód: świadectwo wykonywania pracy górniczej k. 8 w aktach ZUS)

W okresie od dnia 1 lipca 1985 roku do 22 kwietnia 1986 wnioskodawca był zatrudniony na stanowisku górnik eksploatacji taśmociągów w oddziale (...). W okresie od dnia 23 kwietnia 1986 roku do dnia 7 maja 1988 roku ubezpieczony pełnił czynną służbę wojskową. W dniu 3 czerwca 1988 roku wnioskodawca powrócił po odbyciu służby wojskowej na tożsame stanowisko, które zajmował do dnia 30 września 1998 roku. Z dniem 1 października 1998 roku pracodawca powierzył ubezpieczonemu stanowisko operatora koparek wielonaczyniowych w oddziale (...), na którym wnioskodawca pracuje do chwili obecnej.

(dowód: umowa o pracę, k. 1,12 dokumentacji pracowniczej; angaż, k. 32 dokumentacji pracowniczej; wyciąg z książeczki wojskowej, k. 34 akt ZUS)

Powołana przez pracodawcę wnioskodawcy Komisja Weryfikacyjna na posiedzeniu w dniu 28 czerwca 1996 roku ustaliła, że w okresie od 3 września 1990 roku do 28 lutego 1995 roku wnioskodawca wykonywał pracę na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej, to jest na stanowisku wymienionym w dziale III pkt 1 załącznika nr 3 do Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 roku w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty.

(dowód: protokół z posiedzenia komisji weryfikacyjnej, k. 9 akt ZUS)

W dniu 3 marca 2015 roku pracodawca wystawił wnioskodawcy świadectwo wykonywania pracy górniczej, w którym wskazał, że ubezpieczony wykonywał pracę górniczą w okresach od dnia 1 lipca 1985 roku do dnia 22 kwietnia 1986 roku, od dnia 3 czerwca 1988 roku do dnia 30 września 1998 roku na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej oraz od dnia 1 października 1998 roku do nadal na stanowisku operator koparek wielonaczyniowych i zwałowarek na odkrywce.

(dowód: świadectwo wykonywania pracy górniczej k. 8 w aktach ZUS)

W okresie od dnia 3 września 1990 roku do dnia 28 lutego 1995 roku wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy był zatrudniony w Oddziale (...), gdzie wykonywał obowiązki górnika eksploatacji taśmociągów. Wnioskodawca był częścią załogi koparki wielonaczyniowej. Pracował przy obsłudze wielkogabarytowych przenośników taśmowych ruchomych, których obsługa pracuje bezpośrednio przy wydobyciu i ładowaniu urobku, czyli w przodku. Przenośniki te są elementami składowymi układu (...) (koparka – taśmociąg – zwałowarka). Łączy one koparkę ze zwałowarką, umożliwiając wydobycie i transport urobku. Zajmował się on kontrolą, obsługą i nadzorem prawidłowej pracy tych urządzeń. Nadzór ten polegał na obserwowaniu urobku i wychwytywaniu zbyt dużych kamieni, skał, zmarzliny, metali, dużych korzeni czy kłód drzew, a w przypadku ich wystąpienia zatrzymywaniu taśmy i usuwaniu przeszkody.

Z. G. zajmował się też czyszczeniem rejonów taśm, które mógł bezpiecznie czyścić w trakcie ruchu. Dokonywał również napraw koparki w czasie remontu, wymieniał krążniki, uszczelnienia i czerpaki. W zakresie obowiązków ubezpieczonego była też obsługa wozu kablowego. Wóz kablowy jest samodzielnym urządzeniem spiętym z koparką poprzez które podaje się napięcie na koparkę. Wnioskodawca obsługiwał również motopompę na koparce wielonaczyniowej, instalację przeciwpożarową oraz wykrywacz metali znajdujący się w rejonie leja przesypowego z taśmy. Pracowano w systemie 4 brygadowym. Wnioskodawca świadczył obowiązki pracownicze w systemie stykowym.

(dowód: zeznania świadka R. K., nagranie od minuty 04:19 do minuty 32:54, zeznania świadka J. F., nagranie od minuty 32:54 do minuty 53:05, zeznania świadka M. Z., nagranie od minuty 54:45 do 1:07:44., zeznania wnioskodawcy, nagranie od 1:07:44 do minuty 1:29:52, protokół z rozprawy z dnia 24 października 2016 roku, k. 75-77v)

W charakterystyce stanowiska pracy z dnia 26 maja 2015 roku pracodawca wskazał, że wnioskodawca pomimo różnego nazewnictwa stanowiska pracy, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę górniczą na stanowisku górnika eksploatacji taśmociągów, faktycznie wykonując pracę górniczą w przodku, która swoim charakterem odpowiadała pracy na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej. Ubezpieczony był zatrudniony w oddziale (...) i wykonywał pracę bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na odkrywce kopalni węgla brunatnego.

Jednocześnie pracodawca odwołującego wskazał, że do obowiązków pracownika na stanowisku górnika eksploatacji taśmociągów należały następujące czynności:

- nadzór i kontrola nad prawidłową pracą taśm na koparkach wielonaczyniowych ;
- prace remontowe na koparce (wymiana krążników, uszczelnień, czerpaków)
- czyszczenie konstrukcji, gąsienic (praca przy użyciu przenośnika montażowego) ;
- obsługa taśmy nr. 1 na koparkach wielonaczyniowych przy usuwaniu kamieni, brył i innych przedmiotów ;
- obsługa urządzeń dźwigowych zamontowanych na koparkach (wymagane posiadanie uprawnień) ;
- obsługa motopomp i elektropomp oraz instalacji przeciwpożarowej (wymagane uprawnienia) ;
- obsługa wykrywaczy metalu zamontowanych na koparkach ;
- obsługa wozu kablowego (wymagane uprawnienia) ;
- obsługa stołu załadowniczego
- kontrola prawidłowości pracy przenośnika
- usuwanie zagrożeń ruchowych (zestawy, czyszczenie tras przenośnikowych)
- prace przy przesuwaniu przenośników taśmowych (osiowanie, poziomowanie)
- prace przy przemieszczaniu i zabudowie elementów układu (...) zestawy, człony, stacje zwrotne itp.

(dowód: charakterystyki stanowiska pracy z dnia 26 maja 2015 roku, k. 30 akt ZUS charakterystyki stanowiska pracy z dnia 14 maja 2015 roku, k. 32 akt ZUS)

W okresie od dnia 3 września 1990 roku do 28 lutego 1995 roku wnioskodawca przepracował (...),6 dniówki stykowe.

(dowód: załącznik do karty ewidencyjnej pracownika, k. 17 akt ZUS)

Sąd Okręgowy dokonał następującej oceny dowodów i zważył co następuje :

Odwolanie zasługuje na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie organ rentowy przy wyliczeniu wysokości emerytury wnioskodawcy za sporny okres od 3 września 1990 roku do 28 lutego 1995 roku zastosował na podstawie art. 51 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przelicznik 1,2. Wnioskodawca natomiast domagał się zaliczenia w/w okresu do stażu pracy w wymiarze półtorakrotnym oraz do wysokości emerytury wg przelicznika 1,8 zgodnie z art. 51 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Przy ustalaniu wysokości górniczych emerytur, o których mowa w art. 50a lub 50e, stosuje się stosownie do treści art. 51 ust 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z zastrzeżeniem ust. 2, następujące przeliczniki:

- 1) 1,5 za każdy rok pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy;
- 2) 1,8 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 50d;
- 3) 1,4 za każdy rok pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 1-3 i 5-9, wykonywanej częściowo na powierzchni i częściowo pod ziemią;
- 4) 1,2 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 4 i 5, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego, w kopalniach otworowych siarki oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń siarki i węgla brunatnego.

Przy ustalaniu wysokości emerytury górniczej przelicznik 1,8 za każdy rok pracy - jak wynika z art. 51 ust 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - stosuje się wyłącznie do pracy, o której mowa w art. 50d ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Stosownie natomiast do art. 50d ust. 1 ustawy przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury pracownikom zatrudnionym pod ziemią oraz w kopalniach siarki lub węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym następujące okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego: w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych (pkt 1) oraz w drużynach ratowniczych (pkt 2).

Wykaz stanowisk pracy wykonywanej w przodkach uwzględnianej w wymiarze półtorakrotnym, powinno ustalić rozporządzenie wydane na podstawie delegacji ustawowej z art. 50d ust. 3. Ponieważ rozporządzenie takie nie zostało wydane, obowiązuje nadal (z mocy art. 194 wskazanej ustawy) wykaz stanowisk zawarty w załączniku nr 2 i 3 do ww. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 roku w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz. U. z 1995 roku Nr 2, poz. 8), wydanego na podstawie upoważnienia zawartego w art. 5 ust. 5 i art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 1 lutego 1983 roku o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (tekst jedn.: Dz. U. z 1995 roku, Nr 30, poz. 154).

Stosownie do treści pkt 1 dział III Załącznika nr 3 ww. Rozporządzenia zawierającego wykaz stanowisk pracy, na których okresu w kopalniach węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym osobą spełniającą warunki do uznania jej pracy za pracę górniczą w wymiarze półtorakrotnym jest: górnik kopalni odkrywkowej.

Dla oceny, czy ubezpieczony pracował na stanowisku uprawniającym do przeliczenia spornych okresów pracy w wymiarze półtorakrotnym, istotne znaczenie miał przede wszystkim rodzaj powierzonej mu pracy (rzeczywiście

wykonywanych zadań pracowniczych), tj. rodzaj wykonywanych czynności związanych z obsługą konkretnych wskazanych w przepisach urządzeń i maszyn oraz miejsce ich wykonywania.

W pierwszej kolejności należy podnieść, iż kluczową kwestią jest pojęcie przodka. Przepisy nie definiują pojęcia przodka i prac przodkowych. Jednocześnie z potocznego rozumienia tego pojęcia, w tym także używanego przez świadków, wnioskodawcę, czy pracodawcę w charakterystyce stanowiska pracy wnioskodawcy, wynikało, iż osoby te pojmują przodek jako miejsce pracy, które jest bezpośrednio przed koparką wielonaczyniową, tam gdzie koparka wielonaczyniowa urabia urobek.

Przyjęcie tezy, że przodkiem w kopalni węgla brunatnego jest każde miejsce prowadzenia robót górniczych związanych z odwadnianiem, udostępnianiem i eksploatacją złoża kopaliny, jej transportem i transportem nadkładu, a nadto zwałowaniem nadkładu, a następnie rekultywacją wyrobisk i zwałowisk, (związane z pracą koparek, spycharek, ładowarek, zwałowarek) nie odpowiada pojęciu "pracy przodkowej", wynikającej z wykładni przepisów art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. (tak por. wyrok SA w Katowicach z dnia 16 kwietnia 2014 roku, IIIAUa 1121/13, LEX). W orzecznictwie SN kwestionuje się również zasadność rozszerzania samego pojęcia przodka wydobywczego, zauważając, że nie do zaakceptowania jest zapatrywanie, żeby miejsce przodka rozciągać na całą linię taśmociągów transportujących urobek, gdyż pojęcie przodka straciłoby swe znaczenie i tym sposobem nie można zaakceptować definicji "przodka", która wynika z opinii naukowo-technicznej i obejmuje wszystkie czynności związane z transportem kopaliny, realizowane w ramach ruchu zakładu górniczego (wyr. SN z 5 maja 2011 roku, I UK 395/10, Legalis).

Z powyższego wynika, iż pojęcie przodka musi być wykładane przez Sąd w sposób ścisły i ograniczać się wyłącznie do miejsca pracy koparek wielonaczyniowych, albo jej bezpośredniego sąsiedztwa, w którym wydobywa się urobek. Praca przodowa polega na urabianiu i ładowaniu urobku lub nakładu, albo jest bezpośrednio związana z procesem urabiania urobku.

Nie może budzić wątpliwości dokonując analizy treści zeznań świadków i wnioskodawcy oraz dokumentów załączonych do wniosku o emeryturę i charakterystyki pracy wnioskodawcy, że ubezpieczony pracował w przodku i to przodku eksploatacyjnym wykonując prace w bezpośrednim sąsiedztwie maszyn podstawowych układu (...) (koparka – taśmociąg – zwałowarka).

Na podstawie ww. materiału dowodowego uznanego za wiarygodny jako bezsporny, jasny i znajdujący potwierdzenie w dokumentacji należało stwierdzić, iż odnośnie zatrudnienia na oddziale (...), ubezpieczony był częścią załogi obsługującej koparkę wielonaczyniową pracującą w przodku. Pracował on przy obsłudze wielkogabarytowych przenośników taśmowych ruchomych. Z uwagi na przeznaczenie technologiczne przenośników taśmowych obsługiwanych przez ubezpieczonego praca odbywała się stale na terenie przodka eksploatacyjnego, w której urabia się skałę, czyli węgiel brunatny i nadkład łącznie z kopalinami towarzyszącymi. Praca odwołującego na tych maszynach niewątpliwie odbywała się w systemie stykowym, co wynika ze specyfiki pracy w obrębie maszyn podstawowych. W ramach swoich obowiązków nadzorował pracę taśm, z których składała się koparka wielkogabarytowa. Nadzór ten polegał na obserwowaniu ich pracy i kontroli ich prawidłowego funkcjonowania. Przenośniki taśmowe, które obsługiwał łączyły koparkę i zwałowarkę i umożliwiały prowadzenie bezpośredniego i zasadniczego procesu produkcyjnego zakładu górniczego polegającego na wydobywaniu urobku. Ubezpieczony zajmował się również czyszczeniem oraz naprawą ww. koparki w czasie remontu, wymieniał krążniki, uszczelnienia i czerpaki. Z. G. obsługiwał również wózek kablowy, motopompę, instalację przeciwpożarową, wykrywacz metali znajdujący się w rejonie leja przesypanego.

Należy w tym miejscu podkreślić, iż Sąd miał na uwadze, że o uznaniu konkretnej pracy za pracę górniczą zaliczaną w wymiarze półtorakrotnym – zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego – decyduje charakter czynności faktycznie wykonywanych przez pracownika, a nie treść umowy o pracę łączącej go z pracodawcą ani nazwa zajmowanego stanowiska pracy określona w angażach czy zaświadczeniu o wykonywaniu pracy w warunkach szczególnych (por. wyroki SN z dnia 25 marca 1998 roku, II UKN 570/98; z dnia 22 marca 2001 roku, IIUKN 262/00;

z dnia 2 czerwca 2010 roku, I UK 25/10; publ. LEX). Nie mają również znaczenia załączniki wykazy stanowisk oraz protokoły komisji weryfikacyjnej kwalifikujące określone stanowisko. Przepisy normujące nabywanie prawa do emerytury górniczej muszą być bowiem wykładane w sposób ścisły, a dla oceny charakteru pracy górniczej, nie mogą mieć decydującego znaczenia protokoły komisji weryfikacji (por. wyrok SA w Katowicach z dnia 28 czerwca 2013 roku, IIIAUa 1127/12, LEX).

Dokonana przez pracodawcę w świadectwie pracy kwalifikacja zajmowanego przez pracownika stanowiska, jak i kwalifikacja tego stanowiska na podstawie protokołu komisji weryfikacyjnej nie przesądzała o zaliczeniu zatrudnienia na tymże stanowisku do pracy górniczej, w tym pracy kwalifikowanej w wymiarze półtorakrotnym, ale poczynione przez Sąd ustalenia faktyczne. O uznaniu pracy za pracę górniczą w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach nie decyduje bowiem treść tych dokumentów, ale charakter czynności faktycznie wykonywanych przez pracownika (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 1998 r., II UKN 570/97, OSNAPiUS 1999 Nr 6, poz. 213; z dnia 22 marca 2001 r., II UKN 263/00, OSNAPiUS 2002 Nr 22, poz. 553; z dnia 2 czerwca 2010 r., I UK 25/10, LEX nr 621137).

W konsekwencji uznać należało, że pracodawca odwołującego słusznie wskazał, że wykonywał on pracę zaliczaną w wymiarze półtorakrotnym. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy bezspornie wskazuje bowiem, że Z. G. wykonywał obowiązki charakterystyczne dla górnika kopalni odkrywkowej na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy obsłudze wielkogabarytowych przenośników taśmowych przesuwanych (ruchomych), które są elementem składowym koparek wielonaczyniowych i zwałowarek, to jest stanowisku wymienionym w treści pkt 1 dział III Załącznika nr 3 ww. Rozporządzenia.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z § 2 ust. 1 i 2 oraz § 11 ust 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 490 ze zm.) jak w punkcie drugim orzeczenia.